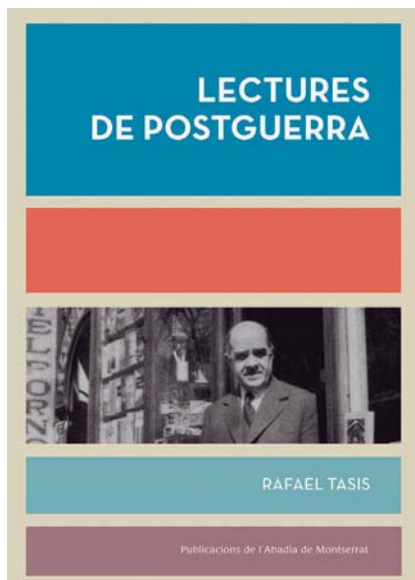

Rafael Tasis, cònsol de la diàspora

per Pere Guixà

Rafael Tasis

Lectures de postguerra

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2016.

Una de les facetes més visibles de l'escriptor Rafael Tasis (Barcelona, 1906 - París, 1966) va ser la feina de divulgador de les lletres. Testimonis de la seva època en destaquen la hiperactivitat intel·lectual, la laboriositat nerviosa i múltiple, que va abastar feines de novel·lista i dramaturg, de traductor i crític, de periodista i historiador, de llibreter i activista... Avui, amb tot, ens adonem que la diversitat d'aquesta feina potser ha emboirat la pervivència posterior de l'autor.

El fet és que en els dos darrers anys s'ha produït una gran activitat

editorial al voltant de la seva obra: la reedició de les seves tres novel·les policiaques (publicades a Edicions Tres i Quatre i a les quals cal sumar una biografia sobre la seva feina d'autor detectivesc, editada a Alrevés), una compilació d'articles polítics (*El revulsiu del catalanisme*, Cossetània) i la publicació de dues novel·les inèdites (*Muntaner*, 4 i *A reculons*, Ensiola i Cossetània, respectivament), a més del seu *Diari íntim. Escrits autobiogràfics* (Acontravent), una mica anterior.

Tot i això, després de llegir aquest aplec d'articles literaris de postguerra que ara es publica, cal pensar si no és en el comentari de les obres dels altres, en el retrat d'intel·lectuals i escriptors, en els assajos literaris d'autors locals i estrangers, en la voluntat de traçar sempre una historiografia, que l'escriptura de Tasis esdevé més valuosa. Tasis va començar als anys vint a publicar a la premsa (el món del periodisme en un sentit ampli, des de l'ambient de les redaccions fins a la lectura àvida de capçaleres, sempre va ser per a ell una passió inescapable), i va ser als anys trenta quan va col·laborar amb assiduitat a «La Publicitat» i a «Mirador». En el seu exili a París, va reprendre aviat, en cercar el contacte amb altres exiliats, la seva grafomania i, si bé en tornar a Barcelona va escriure en algunes publicacions clandestines i després en d'altres d'establertes, la seva tasca es va desplegar sobretot

en les revistes de l'exili, en què va publicar —sota la seva signatura i amb diversos pseudònims— prop d'un miler d'articles, sempre com a forma enèrgica —i perillosa, no ho oblidem— de desafiar la censura, omnipresent en aquells anys. És per això que, ja radicat a Barcelona —va tornar-hi el 1948—, alguns van anomenar-lo «cònsol de la diàspora», apel·latiu —sembla que d'Albert Manent— que xifra amb eloqüència l'activisme cultural i el compromís nacional de Tasis.

Aquest aplec d'assajos, retrats i comentaris literaris va ser publicat als anys quaranta, cinquanta i seixanta. Montserrat Bacardí i Francesc Foguet han dividit el llibre en quatre blocs formals, i són sobretot quatre les publicacions des d'on han extret els textos: les mexicanes «Pont Blau», «La Nostra Revista» i «Xaloc» —revista de l'exili que va durar fins al 1981— i «Vida Nova», de Montpeller.

Tasis s'hi mostra com un autor que vol comunicar una realitat literària i cultural a tots els exiliats. Però en aquest afany comunicatiu no hi ha una mancança crítica, ni una absència metodològica, ni hi trobem només el comentador que, amb un entusiasme inexhaurible, vol afirmar o preservar la literatura catalana. Els comentaris d'obres estrangeres passen a segon terme —segons li indiquen els directors de diverses publicacions— i es prioritzen les ressenyes i els perfils dels autors ca-

talans. La feina a la premsa de l'exili va ser una vàlvula d'escapament, de llibertat, i Tasis va voler esbrinar-la sense regatejar-hi esforços de cap mena, com afirmen Barcardí i Foguet. Aquests textos són una feina d'exegesi de primer ordre, que ens informen tant dels autors consolidats d'abans de la guerra com de les generacions que despunten. Tasis va confeccionar un balanç crític, miscel·lani i polièdric, que aquest llibre revela obertament.

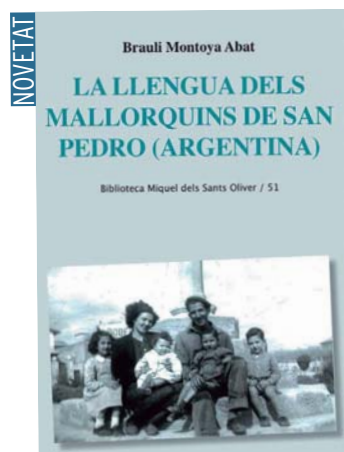
Potser m'he estès massa en aquesta introducció. No hi veig problema, perquè així els lectors tenen l'oportunitat d'arribar a aquests articles sense que hagi d'explicar-los-els, i el gaudi serà més gran. Vull destacar, això sí, quatre coses. Tasis és dels primers que s'adona de la importància del novel·lista Pedrolo i de la dificultat que tindran els seus comentadors quan s'enfrontin a una obra que s'editarà molts anys després de la seva producció; és qui s'adona del fet que, per a veure la literatura que es reprenia als anys quaranta i l'inici dels cinquanta,

calia llegir els originals tal com sortien de la màquina d'escriure dels autors, i després parlar-ne tant com fos possible; és qui ens explica amb més penetració les relacions entre la vida personal i l'obra de Puig i Ferrater; és qui fa un retrat més acurat de Just Cabot (atenció al passatge en què Tasis i Cabot marxen el 6 d'octubre de 1934 a tractar d'engegar la rotativa del carrer Nou de la Rambla perquè pugui sortir) i, alhora, mentre dibuixa el tipus, ens està explicant unes quantes coses dels anys trenta; és qui sap destriar la importància literària de l'obra de Pla i Gaziel de la d'uns altres fets en discussió permanent, i més encara durant uns anys en què la devastació havia estat de tot ordre; és qui més sap al país de novel·la negra, tant americana com europea, als anys quaranta, cinquanta i seixanta, i qui coneix bé com sorgeix aquest gènere popular al principi del segle XIX.

Tasis és un dels millors coneixedors de les obres de Josep M. Pous i Pagès, Ferran Soldevila i Prudenci Bertrana, i els textos que en llegim

es poden considerar l'embrió d'un treball més ampli que va quedar per fer; és qui sap explicar la importància que tindrà l'existencialisme des del moment en què veu que l'ocupació de França és un fet inexorable, i qui acabarà sentint que Albert Camus (Tasis analitza amb detall la novel·la *La pesta*) és l'intel·lectual francès que pot entendre millor la causa catalana; és qui aplega la generació que ve rere seu divulgant en un mateix grup, amb totes les similituds i les seves peculiaritats, Perucho, Sarsanedas, Capmany, Espinàs; és qui, tot i el desballestament del món cultural, reafirma la importància de la novel·la, de fer novel·la amb Barcelona com a espai —de fer-la perquè així la tenen altres grans capitals europees—; Tasis reafirma, com ja deia als anys trenta, d'escriure una literatura popular i de gènere, i de fer-ho d'entrada mitjançant publicacions periòdiques i amb un registre de llengua adequat... En suma, això i molt més és el que hi ha en aquest llibre, però deixo que ho descobriixin vostès mateixos.

BIBLIOTECA MIQUEL DELS SANTS OLIVER

LA LENGUA DELS MALLORQUINS DE SAN PEDRO (ARGENTINA)

BRAULI MONTOYA ABAT

A mitjan segle XIX alguns mallorquins intrèpids decideixen fer les Amèriques i un centenar s'estableixen a San Pedro, un poble argentí. En el present llibre es ressegueix la història lingüística d'aquesta comunitat mallorquina i s'intenta descobrir si ha perviscut com a tal fins avui.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 - comanda@pamsa.cat - www.pamsa.cat